

Contents lists available at ThaiJO

วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร

INTERDISCIPLINARY SOCIAL SCIENCES AND COMMUNICATION JOURNAL

journal homepage : <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/ISSC>

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้สูงอายุจากการกระทำความผิดทางอาญา

นิภาพร สัมฤทธิ์นอก¹ และ สุรทิน ชัยทองคำ²

Nipaporn Samritnok and Surathin Chaithongkam

¹⁻² คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

Faculty of Law, Sripatum University at Chonburi Campus

E-mail: Majinlabyo@gmail.com *Corresponding Author

Article History

Received; 05-06-2025; Revised;
16-08-2026; Accepted; 21-09-2026
<https://doi.org/10.14456/issc.2026.44>

คำสำคัญ:

มาตรการทางกฎหมาย; การคุ้มครองผู้
สูงอายุ; การกระทำความผิดทางอาญา
ต่อผู้สูงอายุ

บทคัดย่อ

บทนำ: ปัจจุบันสังคมไทยมีจำนวนผู้สูงอายุ รวมทั้งสิ้นประมาณ 14.24 ล้านคน หรือคิดเป็น 22% ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยอยู่ในภาวะสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคงในชีวิต ทรัพย์สิน และร่างกายของผู้สูงอายุ **วัตถุประสงค์ของการวิจัย:** 1) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักกฎหมายอาญา และหลักการคุ้มครองผู้สูงอายุที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้สูงอายุจากการกระทำความผิดทางอาญา 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้สูงอายุจากการกระทำความผิดทางอาญาของประเทศไทยและต่างประเทศ และ 3) เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้สูงอายุจากการกระทำความผิดทางอาญา **ระเบียบวิธีวิจัย:** เป็นการวิจัยเชิงนิติศาสตร์ และเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลจึงเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงนิติศาสตร์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ จึงได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบการวิจัยเชิงเอกสารโดยผู้วิจัยค้นคว้าพิจารณาจากความเกี่ยวเนื่อง ความน่าเชื่อถือ ได้แก่ ตัวบทกฎหมายและแนวคำพิพากษาของไทย และตัวบทกฎหมายของต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกัคดีอาญาที่กระทำความผิดต่อผู้สูงอายุ เอกสารวิชาการและวารสาร โดยค้นหาจากฐานข้อมูลที่เฉพาะ เช่น การกระทำความผิดต่อผู้สูงอายุ การทารุณกรรมต่อผู้สูงอายุ โดยค้นคว้าจากบทความหรือวิทยานิพนธ์ที่มีความน่าเชื่อถือทางวิชาการ **ผลการวิจัย:** พบว่า 1) ประมวลกฎหมายอาญาของไทย ยังไม่มีการบัญญัติให้คำว่า อายุ หรือสภาพความเป็นผู้สูงอายุ ที่เป็นผู้เสียหาย เป็นเหตุฉกรรจ์ในการเพิ่มโทษผู้ที่กระทำความผิดเมื่อเกิดการกระทำความผิดทางอาญา เช่น ความผิดต่อชีวิตและร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 295 หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ กฎหมายของไทยได้กำหนดตรวาทโทษไว้เท่ากัน ไม่ว่าผู้เสียหายหรือเหยื่อจะเป็นบุคคลทั่วไป หรือเป็นผู้สูงอายุ 2) เหตุฉกรรจ์เพื่อเพิ่มโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 289 ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเหตุฉกรรจ์ หรือมาตรา 290 ฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย จะเห็นว่า กฎหมายอาญาของไทยยอมรับการเพิ่มโทษเฉพาะกรณีที่กระทำต่อเจ้าพนักงาน หรือเป็นการกระทำโดยทรมานหรือกระทำการทารุณโหดร้ายเท่านั้น แต่ไม่มีการพิจารณาหรือหยิบยกปัจจัยด้านอายุของผู้เสียหายมาเป็นเหตุเพิ่มโทษ 3) ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 276 ความผิดฐานข่มขืนกระทำ

ข้าเรา และ มาตรา 278 ความผิดฐานอนาจาร จะเห็นว่ากฎหมายของไทยมีการกำหนด เหตุการณ์เพื่อเพิ่มโทษในเรื่องอายุของผู้เสียหาย เฉพาะกรณีที่กระทำต่อเด็กเท่านั้น แต่ กฎหมายไทยไม่มีบทบัญญัติเพิ่มโทษกรณีที่เหยื่อเป็นผู้สูงอายุ ดังนั้น การข่มขืนกระทำ ข้าเราผู้สูงอายุจึงมีระว่างโทษไว้เท่ากับการข่มขืนกระทำข้าเรา **สรุป:** ประมวลกฎหมาย อาญาของไทยยังไม่มีการบัญญัติให้คำว่า อายุ หรือสภาพความเป็นผู้สูงอายุ ที่เป็นผู้เสีย หาย เป็นเหตุการณ์ในการเพิ่มโทษสำหรับผู้กระทำความผิด เมื่อเกิดการกระทำความ ผิดทางอาญา เช่น ความผิดต่อชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ความผิดฐาน ข่มขืนกระทำข้าเรา กฎหมายของไทยได้กำหนดระว่างโทษไว้เท่ากัน ไม่ว่าผู้เสียหายจะ เป็นบุคคลทั่วไป หรือเป็นผู้สูงอายุ

LEGAL MEASURE TO PROTECT OLDER PERSON FROM CRIMINAL OFFENSES

Keywords:

Legal Measure; Protection of the older person; Criminal offences Against the older person

ABSTRACT

Introduction: Thailand currently has approximately 14.24 million older persons, accounting for 22% of the total population. This demographic profile reflects Thailand's status as a fully aged society and has direct implications for the protection of older persons' lives, property, and bodily integrity. **Objectives:** 1) examine concepts, theories, criminal-law principles, and elderly-protection principles relevant to safeguarding older persons from criminal offences; 2) analyse and compare legal measures for protecting older persons from criminal offences in Thailand and selected foreign jurisdictions; and 3) propose guidelines for developing or revising legal measures to protect older persons from criminal offences. **Method:** This study employed doctrinal legal research and qualitative research methods. Data were analysed through legal content analysis and comparative analysis. Documentary sources were selected based on their relevance and credibility and included Thai statutes, judicial decisions, foreign legislation concerning criminal offences against older persons, academic documents, journal articles, and scholarly articles and theses retrieved from specialised databases using keywords such as offences against older persons and elder abuse. **Results:** The findings revealed that: 1) the Thai Penal Code does not recognise a victim's age or status as an older person as an aggravating circumstance for sentencing in criminal offences, including offences against life and bodily integrity under Section 295 and property offences. Consequently, the prescribed penalties are identical regardless of whether the victim is an older person or a member of the general population. 2) Under Sections 289 and 290 of the Thai Penal Code, which concern aggravated murder and assault resulting in death, respectively, increased penalties are recognised only in circumstances such as offences committed against public officials or offences involving torture or cruel treatment. The victim's age is not considered an aggravating factor. 3) Although Sections 276 and 278, concerning rape and indecent acts, provide enhanced penalties based on the victim's age in cases involving children, Thai law does not provide enhanced penalties when the victim is an older person. Accordingly, rape against an older person is subject to the same penalty range as rape against an adult generally. **Conclusion:** The Thai Penal Code does not treat a victim's age or status as an older person as an aggravating circumstance for criminal offences against life and bodily integrity, property, or sexual autonomy. Therefore, offences committed against older persons are generally subject to the same penalties as comparable offences committed against the general

population, indicating a need to review and strengthen legal measures that specifically protect older victims.

1. บทนำ

ในปัจจุบันสังคมไทยมีจำนวนผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป) รวมทั้งสิ้นประมาณ 14.24 ล้านคน หรือคิดเป็น 22% ของประชากรทั้งประเทศ (Foundation for Thai Elderly Research and Development, 2024)^[5] ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยได้เข้าสู่ภาวะ สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรดังกล่าวส่งผลให้สัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคงในชีวิต ทรัพย์สิน และร่างกายของผู้สูงอายุ ในขณะที่ศักยภาพทางร่างกาย สติปัญญา และการรับรู้ของผู้สูงอายุมักเสื่อมถอยลงตามวัยไม่สามารถปกป้องตนเองจากความรุนแรงได้ จึงส่งผลให้ผู้สูงอายุถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มประชากรผู้เปราะบาง (Vulnerable Groups) ในสังคม ซึ่งมีข้อจำกัดในการปกป้องตนเองจากการถูกระทำความรุนแรงทั้งทางร่างกาย จิตใจ ทางเพศ ทางทรัพย์สิน ทอดทิ้งผู้สูงอายุ และการตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดทางอาญาได้ง่ายกว่าคนปกติทั่วไป

จากการศึกษาพบว่า อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในประเทศไทย มีผู้สูงอายุที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเทคโนโลยีและภัยออนไลน์สูงขึ้น โดยสัดส่วนพุ่งสูงขึ้นกว่า 22-23% พบว่าแนวโน้มการกระทำความผิดทางอาญาต่อผู้สูงอายุมีอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น รูปแบบของอาชญากรรมสามารถแบ่งออกเป็นสองลักษณะใหญ่ ได้แก่ อาชญากรรมในรูปแบบดั้งเดิม เช่น การทำร้ายร่างกาย การทารุณกรรม และการทอดทิ้งผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงและส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้สูงอายุโดยตรง และอาชญากรรมสมัยใหม่ (Modern Crimes) โดยเฉพาะอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและการฉ้อโกงในรูปแบบต่างๆ เช่น ขบวนการแก๊งคอลเซ็นเตอร์ การหลอกลวงลงทุน หรือการฉ้อโกงทรัพย์สิน ซึ่งผู้กระทำความผิดมักอาศัยความไว้วางใจ หรือความไม่เข้าใจในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้สูงอายุเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ปัญหาเหล่านี้นอกจากจะสร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนแล้ว ยังทำลายความมั่นคงในการดำรงชีวิตในบั้นปลายของผู้สูงอายุอีกด้วย ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยในปัจจุบันยังไม่สามารถคุ้มครองสิทธิและความปลอดภัยของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กฎหมายของประเทศไทยยังมีบทบัญญัติที่ชัดเจนในประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวกับการกำหนดเหตุฉกรรจ์ (Legal Gap in Aggravated Offences) ในโครงสร้างของประมวลกฎหมายอาญาไทยจะเห็นได้ว่ายังไม่มีกำหนดให้คำว่า "อายุ" หรือ "สภาพความเป็นผู้สูงอายุ" ของผู้เสียหาย เป็นเหตุฉกรรจ์ที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น ซึ่งจะแตกต่างจากการคุ้มครองเด็ก สตรี หรือเจ้าพนักงาน ที่กฎหมายได้มีการกำหนดบทลงโทษที่รุนแรงไว้อย่างชัดเจน การที่กฎหมายไทยมองว่าการทำร้ายร่างกายหรือการฉ้อโกงผู้สูงอายุนั้น มีระวางโทษเท่าเทียมกับการกระทำต่อบุคคลทั่วไป ถือเป็นการละเลยต่อข้อเท็จจริงที่ว่า ผู้สูงอายุไม่มีศักยภาพในการปกป้องตนเองหรือทรัพย์สินได้เท่ากับคนปกติ ทำให้กฎหมายของไทยขาดอำนาจในการปราบปรามและป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรม และไม่สามารถสร้างความเกรงกลัวให้แก่ผู้ใดที่คิดจะกระทำความผิดได้

แม้ประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ข้อบกพร่องโครงสร้างของกฎหมายฉบับนี้คือ การวางรากฐานอยู่บนแนวคิดเชิงสวัสดิการและสังคมสงเคราะห์ เป็นหลัก ซึ่งส่วนใหญ่จึงมุ่งเน้นไปที่การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพ การลดหย่อนค่าโดยสาร หรือการสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่ยากไร้ ประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2548 และกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องบังคับใช้ แต่ก็ยังไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดมาตรการคุ้มครองผู้สูงอายุในฐานะผู้เสียหายจากการกระทำความผิดทางอาญาต่อผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษา มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้สูงอายุจากการกระทำความผิดทางอาญา เพื่อวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหา ข้อจำกัด และช่องว่างของกฎหมายไทยในปัจจุบัน พร้อมทั้งศึกษาเปรียบเทียบกับมาตรการในต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการเสนอแนะปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องของประเทศไทย ให้มีมาตรการทางอาญาในการคุ้มครองผู้สูงอายุจากการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้อย่างเหมาะสม ทนต่อสถานการณ์ และสอดคล้องกับหลักสากล เพื่อสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยให้แก่ผู้สูงอายุในสังคมไทยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักกฎหมายอาญา และหลักการคุ้มครองผู้สูงอายุที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้สูงอายุจากการกระทำความผิดทางอาญา
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้สูงอายุจากการกระทำความผิดทางอาญาของประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้สูงอายุจากการกระทำความผิดทางอาญา

3. สมมติฐานการวิจัย

กฎหมายอาญาของประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมและเพียงพอในการคุ้มครองผู้สูงอายุจากการกระทำความผิดทางอาญา เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ จึงควรปรับปรุงบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาโดยกำหนดมาตรการคุ้มครองหรือเหตุเพิ่มโทษสำหรับความผิดที่กระทำต่อผู้สูงอายุ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการการคุ้มครองกลุ่มเปราะบางและสถานการณ์ของสังคมสูงวัย

4. การทบทวนวรรณกรรม

ปัจจุบันสังคมไทยและสังคมโลกได้ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ ด้วยเหตุที่ว่าความก้าวหน้าทางการแพทย์และการพัฒนามากขึ้นทำให้ค่าเฉลี่ยอายุของประชากรไทยและประชากรโลกมีอายุที่ยืนยาวขึ้น และผู้สูงอายุในสังคมก็มีมากขึ้น ปัญหาจึงได้ตามมาโดยผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่ทรงคุณค่าของสังคม และด้วยปรัชญาความกตัญญูต่อผู้สูงอายุ ทำให้เกิดความคิดที่จะปกป้องผู้สูงอายุจากการกระทำความผิดทางอาญา เพราะผู้สูงอายุนั้นมีความเสื่อมถอยทางร่างกาย จิตใจ และความคิด ทำให้ผู้ที่ไม่ประสงค์ดีมุ่งเป้าไปกระทำต่อผู้สูงอายุ โดยเล็งเห็นได้ว่าสามารถกระทำต่อผู้สูงอายุได้โดยง่าย ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และความเสมอภาคของบุคคล สิทธิก็คือประโยชน์หรืออำนาจของบุคคลที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองมิให้มีการละเมิด รวมทั้งบังคับการให้เป็นไปตามสิทธิในกรณีที่มีการละเมิดด้วย เช่น สิทธิในครอบครัว สิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว สิทธิในเกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในการเลือกอาชีพ ถิ่นที่อยู่ การเดินทาง สิทธิในทรัพย์สิน เป็นต้น (Iamkhong, 2007)^[10] ส่วนเสรีภาพคือ อำนาจตัดสินใจด้วยตนเองของมนุษย์ที่จะเลือกดำเนินพฤติกรรมของตนเอง โดยไม่มีบุคคลอื่นใดอ้างหรือใช้อำนาจแทรกแซงเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจนั้น และเป็นการตัดสินใจด้วยตนเองที่จะกระทำหรือไม่กระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย (Information Technology and Communication Section, Sukhothai Provincial Office, 2009)^[9] บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพ รวมถึงผู้สูงอายุ ที่จะมีสิทธิและเสรีภาพ ต้องไม่ได้รับการเลือกปฏิบัติ เพราะการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบเกิดขึ้นบนพื้นฐานของการมีอคติบนแนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ (identity) นำมาซึ่งความแตกแยก ความเกลียดชัง และแม้กระทั่งการลดทอนความเป็นมนุษย์ของผู้อื่นเพียงเพราะมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งอคติเหล่านี้นำมาซึ่งการกำหนด ‘กฎหมาย นโยบาย และแนวปฏิบัติที่มีการเลือกปฏิบัติ’ (discriminatory laws, policies and practice) ทั้งจากภาครัฐและเอกชน ซึ่งจะสร้างความไม่เท่าเทียมกันคงอยู่ในสังคมต่อไป (Bunnag, 2025)^[11] โดยการเลือกปฏิบัติต่อผู้สูงอายุนั้นเป็นปัญหาที่รุนแรงกว่า ละแวกกว่าปัญหาการเหยียดอายุ ไม่ใช่สิ่งที่เพิ่งเกิด เพราะคำศัพท์ที่ใช้เรียกปัญหานี้ ถูกบัญญัติขึ้นตั้งแต่เมื่อปี 1972 หรือ 52 ปีที่แล้ว โดยโรเบิร์ต นีล บัทเลอร์ (Robert Neil Butler) แพทย์ชาวอเมริกัน ผู้เชี่ยวชาญด้านอายุรแพทย์เป็นผู้บัญญัติศัพท์คำว่า Ageism (Uruwathin, 2024)^[20] ส่วนของประเทศไทยเองสำนักงานราชบัณฑิตยสถานได้ใช้คำว่า วายาคติ (Ageism) หมายถึง อคติ และการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลด้วยเหตุแห่งอายุหรือวัย อคติเช่นนี้อาจเกิดขึ้นจากความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม หรือ บรรทัดฐานในทางลบที่คนมีต่อคนบางกลุ่มอายุ ซึ่งนำไปสู่ความลำเอียงและการเลือกปฏิบัติ (Office of the Royal Society, 2011)^[13] การเหยียดอายุส่งผลกระทบต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิตใจ รวมถึงสถานะทางการเงิน ทำให้ความรู้สึกภาคภูมิใจในตัวเองลดน้อยลง กระทบกระเทือนต่อชีวิตสังคม และที่ร้ายแรงที่สุด ทำให้ช่วงอายุชั

ของคนๆ นั้นส่งผล ในการประชุมขององค์การอนามัยโลก (WHO : World Health Organization) เมื่อเดือนมีนาคม 2021 ระบุว่า ปัญหา Ageism ถือเป็นปัญหาท้าทายในระดับโลก ซึ่งทุกภาคส่วนจะต้องร่วมมือกันเพื่อจัดการแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างเร่งด่วน

ดังนั้นการที่ต้องมีมาตรการในการปกป้องผู้สูงอายุจากการกระทำความผิดอาญา ก็ต้องนำแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดความผิดและโทษทางอาญา หรือทฤษฎีอาญา จะเป็นการศึกษาถึงศาสตร์ทั้งหลายที่ว่าด้วยการนิติบัญญัติทางอาญา ซึ่งจะแบ่งออกเป็นสองส่วนด้วยกัน (Phetsiri, 2005)^[15] คือ 1. ส่วนของสารบัญญัติ 2. ส่วนของวิธีสบัญญัติ มาให้พิจารณาในการกำหนดมาตรการเพื่อปกป้องผู้สูงอายุ โดยมีแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดความผิดอาญาตามหลักนิติเศรษฐศาสตร์ (Economic analysis of law) เป็นแนวคิดใหม่ที่นำหลักพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์มาอธิบายกฎหมายโดยกำหนดให้รัฐก็เป็นผู้เล่นหนึ่งในสังคม และหากรัฐจะกำหนดความผิดอาญา รัฐจะต้องคำนึง “ผลประโยชน์” และ “ต้นทุน” เช่นเดียวกัน ปัจเจกชนที่คำนึงถึงปัจจัยทั้งสองด้านเมื่อจะดำเนินกิจกรรมใด ๆ หากพิจารณาจากหลักเกณฑ์ทางเศรษฐศาสตร์ การกำหนดว่าพฤติกรรมใดควรเป็นความผิดอาญาควรพิจารณาจากประโยชน์สังคม (Social Benefits) และต้นทุนของสังคม (Social Costs) เป็นสำคัญ (Janvit, 2011)^[6] และดร.หยุด แสงอุทัย กล่าวว่าในการที่ประมวลกฎหมายอาญากำหนดโทษสำหรับความผิดนั้น ได้ใช้ระบบสองระบบ 1. ระบบคำนึงถึงผล (Erfolgsstrafrecht) คือ ถ้าผลของการกระทำเกิดขึ้นร้ายแรงมาก ย่อมจะต้องกำหนดโทษหนักขึ้นตามส่วนของผลการกระทำ 2. ระบบคำนึงถึงจิตใจ (Willensstrafrecht) คือถ้าจิตใจชั่วมากกฎหมายย่อมกำหนดโทษหนักมากตามส่วนของความชั่วของจิตใจ (Sangsuthai, 1977)^[17] เมื่อศึกษาถึงหลักนิติเศรษฐศาสตร์ ระบบคำนึงถึงผล และระบบคำนึงถึงจิตใจ จะเห็นได้ว่าการเจตนาที่มุ่งกระทำความผิดต่อผู้สูงอายุนั้นเป็นผลที่กระทบต่อสังคม มีความร้ายแรง และมีความชั่วร้ายของจิตใจมากกว่าปกติ จึงต้องมีการพิจารณาถึงแนวคิดในการรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากเหตุฉกรรจ์ โดยแนวคิดทางการลงโทษทางอาญานั้นเป็นการทำเพื่อการลงโทษและป้องปราม หากแต่ว่าโทษฐานตามความผิดย่อมมีบทลงโทษที่รุนแรงหนักเบาตามเหตุแห่งการกระทำ ซึ่งความแตกต่างของความร้ายแรงแห่งการกระทำนั้น นำมาซึ่งการรับโทษที่หนักขึ้นอันเนื่องมาจาก “เหตุฉกรรจ์” เป็นเหตุที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น หรือเพิ่มขึ้นเนื่องจากมิใช่การกระทำความผิดอย่างธรรมดาสามัญ แต่เป็นการกระทำความผิดที่มีความร้ายแรงมากขึ้น โดยประกอบด้วยพฤติกรรมและข้อเท็จจริงต่าง ๆ หรือลักษณะที่ร้ายแรง หรือฉกรรจ์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของผู้กระทำ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดโดยมีเจตนาร้ายแรงเป็นพิเศษ หรือมีความมองอาจแก่กล้าโดยขาดความเหลียวแลต่อประชาชนส่วนรวม หรือได้กระทำความผิดโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม ถ้าพฤติกรรมหรือลักษณะของการกระทำผิดมีผลกระทบ ต่อประชาชนเพียงใด การกำหนดโทษก็จะสูงตามไปด้วย การที่กฎหมายกำหนดให้ต้องรับโทษหนักขึ้นก็เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือจุดประสงค์ในการลงโทษ เนื่องจากการอยู่ร่วมกันในสังคมย่อมต้องมีการกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมความประพฤติของคนในสังคม การฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ย่อมต้องได้รับโทษ ซึ่งมีทฤษฎีอยู่ 2 ทฤษฎี คือ 1. ทฤษฎีเด็ดขาด (Absolute theory) ทฤษฎีเด็ดขาดเป็นทฤษฎีที่มีจุดประสงค์การลงโทษที่ถือว่าหน้าที่กฎหมายอาญากำหนดว่าการกระทำ หรือไม่กระทำการเป็นความผิด โดยมีการบัญญัติเป็นกฎหมายว่ามีความผิดอาญา และกำหนดให้ลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น ก็เป็นเพราะเหตุที่ได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะหรือพฤติกรรมแวดล้อมใด ๆ ทั้งสิ้น ทฤษฎีสัมพัทธ์ (relative theory) ทฤษฎีสัมพัทธ์ไม่ได้พิจารณาในแง่การกระทำความผิด แต่ได้พิจารณาในแง่ที่ว่าควรลงโทษอย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิดเอง และสังคมโดยรวม และโดย เหตุนั้น การลงโทษจึงต้องคำนึงถึงตัวผู้กระทำความผิด กาลเทศะ และพฤติกรรมสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ด้วย โทษนั้นควรจะมีผลเป็นการกระทำให้ผู้กระทำความผิดหวาดกลัว ทำให้ผู้กระทำความผิด กลับตน เป็นคนดี หรือทำให้สังคมปลอดภัยจากการกระทำความผิด (Ditsasi, 2014)^[4] เนื่องจากประเทศไทยใช้ระบบ civil law ซึ่งกฎหมายส่วนใหญ่เป็นกฎหมายที่ได้รับการบัญญัติขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร และกฎหมายอาญามีหลักการที่สำคัญอันเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสังคมเพื่อความสงบสุขและเรียบร้อย ในกฎหมายอาญาจึงมีหลักการสำคัญที่ว่า “nullum crimen, nulla poena sine lege” แปลว่า “ไม่มี ความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเป็นกฎหมายที่เกิดขึ้นจากการบัญญัติเป็นลาย

ลักษณะอักษร (Na Nakorn, 2004)^[11] ดังนั้นการที่จะกำหนดบทลงโทษอันเป็นบทบรรจงต่อผู้กระทำความผิดทางอาญากับผู้สูงอายุ นั้น จึงต้องเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้มีผลบังคับใช้ขึ้นเป็นมาตรการในการคุ้มครองผู้สูงอายุจากการกระทำความผิดทางอาญา ในการใช้วิธีการลงโทษเพื่อข่มขู่ขัง เพื่อให้เป็นการป้องกันมิให้กระทำความผิดลักษณะนั้นเกิดขึ้นอีกครั้ง โดยใช้การลงโทษเป็นภัยคุกคามจนคนอื่นในสังคมกลัวการลงโทษที่พวกเขาจะได้รับและไม่กล้าทำผิดถือเป็นการปลูกฝังศีลธรรมให้กับคนในสังคมโดยมีทฤษฎีการลงโทษป้องกันไว้ด้วยความเชื่อในแนวคิดของโรงเรียนอาชญาวิทยาเชิงบวก และเป็นการลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำความผิด Incapacitation เป็นการทำให้เขาหมดโอกาสที่จะกระทำความผิดขึ้นได้ซึ่งวิธีการที่จะขจัดผู้กระทำความผิดอาจทำได้โดยการเนรเทศเพื่อป้องกันสังคมจากอาชญากรโดยการกักอาชญากรไปอยู่ที่อื่น เพื่อให้สังคมปลอดภัย

เมื่อพิจารณาตามกฎหมายไทยนั้น ในอดีตได้มีการกำหนดบทกฎหมายเกี่ยวกับผู้สูงอายุไว้ด้วย ทั้งนี้ในสมัยอยุธยา นั้นจะมีการตรากฎหมายที่เรียกว่าพระราชสาส์น โดยอาศัยหลักพระคัมภีร์ธรรมศาสตร์เป็นจำนวนมากหากแต่ยังไม่ปรากฏต้นฉบับกฎหมายสมัยอยุธยาที่เป็นลายลักษณ์อักษรโดยชัดแจ้งเพราะถูกเผาทำลายไปจนหมดในช่วงสงครามเมื่อ พ.ศ. 2310 (Kamprasert, 1999)^[7] แต่ก็มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ท่านได้บันทึกตามกฎหมายลักษณะวิชาวาท ที่ได้มีการยกเว้นโทษสำหรับเด็กและผู้สูงอายุไว้ โดยมีความว่า “ผู้ใหญ่บันดาลโสดีเด็ก ท่านให้ไหมทวิคุณ เหตุสมควรจะโกรธดี แต่ถ้าเด็กต่อเด็กวิวาทกัน ให้พ่อแม่ห้ามปราม ถ้าเด็กตีกันมีบาดเจ็บ หากผู้ตีบาดเจ็บเท่ากันท่านมิให้โทษ เหตุเพราะเป็นเด็กด้วยกัน แต่ถ้าเด็กตีผู้ใหญ่กว่า ท่านให้ทำขวัญเสียค่าน้ำมันแก่เด็กที่เล็กกว่า สำหรับเด็ก 7 เข้า เฒ่า 70 วิวาทต่อาต่าเขา ท่านมิให้ปรับไหม เหตุเพราะคนหลงใหล ให้นายบ้านนายเมืองว่ากล่าวให้สมัคสมานผู้บาดเจ็บนั้นโดยควร เด็ก 7 ขวบเล่นด้วยกัน ผลักไล่กันตกเรือนตกต้นไม้ถึงตาย ไม่ถึงตาย ท่านมิให้ไหมโดยบรรดาศักดิ์ เพราะต่างคนต่างน้อย มิรู้ถ้อยความเสมอใจ บ้า” (Pramoj, 2016)^[14] ต่อมาในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์นั้นได้มีการให้ทำการชำระสะสางกฎหมายเกิดเป็นกฎหมายตราสามดวงขึ้น ซึ่งตามกฎหมายตราสามดวงนี้ได้ปรากฏตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุรวมอยู่ด้วยในลักษณะเดียวกับกฎหมายลักษณะวิชาวาทในสมัยอยุธยา โดยพระอัยการลักษณะวิชาวาทต่อาต่า บพที่ 10 บัญญัติว่า “มาตราหนึ่ง เด็กต่อเด็กวิวาทต่อาต่า ให้พ่อแม่หรือแม่ห้ามปราม ถ้าพ่อแม่หรือแม่เด็กฝ่ายข้างหนึ่งไปตีบุตรท่านฝ่ายข้างหนึ่งไซ้ ให้ไหมผู้ตีนั้นโดยกรมศักดิ์ทวิคุณ เหตุว่าเด็กมิรู้ผิดและชอบ ถ้าเด็กตีกันมีบาดเจ็บไซ้ ให้พิเคราะห์ดูเด็กผู้ตีหรือผู้เจ็บนั้น ถ้าเท่ากันอย่าให้ไหมโทษแก่มันเลย เหตุเป็นเด็กด้วยกัน ถ้าเด็กตีผู้ใหญ่ไซ้ให้ทำขวัญเสียค่าน้ำมันให้แก่นมันผู้น้อย อนึ่งเด็ก ๗ เข้า เฒ่า ๗๐ เป็นคนหลงใหลไปด่าหรือตีท่านๆ มิให้ปรับไหมมิโทษ แต่ให้นายบ้านนายเมืองช่วยว่ากล่าวให้สมัคสมานผู้เจ็บนั้นโดยควร” (University of Moral and Political Sciences, 1986)^[21] จะเห็นได้ว่ากฎหมายไทยได้ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุมาโดยตลอด ต่อมาเมื่อประเทศและการแพทย์มีการพัฒนาขึ้นอย่างมากและกฎหมายอาญาของประเทศตะวันตกที่มีอิทธิพลต่อการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ทำให้คณะกรรมการร่างกฎหมายลักษณะอาญาไม่มีหลักการเกี่ยวกับผู้สูงอายุในลักษณะของกฎหมายตราสามดวง หรือกฎหมายลักษณะวิชาวาท จึงไม่ได้กำหนดเหตุยกเว้นโทษสำหรับผู้กระทำความผิดที่อายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไปไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 จนกระทั่งปัจจุบันตามประมวลกฎหมายอาญาก็ได้มีการบัญญัติในลักษณะกฎหมายดังสมัยก่อนอีกเลย อีกทั้งตามประมวลกฎหมายอาญาในปัจจุบันของไทยนั้นก็ได้มีการกำหนดหรือให้คำนิยามความหมายของผู้สูงอายุหรือผู้ที่พึ่งตนเองไม่ได้ เอาไว้อย่างชัดแจ้งแต่อย่างใด หากจะมีก็เพียงแต่เป็นความหมายทางวิชาการทางนิติศาสตร์ให้ความหมายไว้ว่า ผู้ที่พึ่งตนเองไม่ได้ หมายถึง บุคคลที่ไม่อาจพิทักษ์ปกป้องตนเองจากอันตรายได้ด้วยตนเอง เนื่องจากอายุ เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ ความเจ็บป่วย เช่น ป่วยเป็นอัมพาต กายพิการ ทั้งถาวรและชั่วคราว และจิตพิการ คือคนที่เป็นโรคจิตถึงขนาดไม่รู้ถึงภัยอันตรายใดๆ เช่น วิกลจริตจนถึงขั้นที่ไม่สามารถปกป้องภัยอันตรายได้ (Chanhom, 2016)^[2] ต่อมาตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 3 ได้กำหนดว่า “ผู้สูงอายุ” หมายถึงบุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย โดยการแบ่งช่วงอายุของผู้สูงอายุของประเทศไทยสามารถแบ่งได้ 3 ช่วง คือ ผู้สูงอายุวัยต้นคือ ผู้ที่มีอายุ 60 ปีถึง 69 ปี ผู้สูงอายุวัยกลางคือ ผู้ที่มีอายุ 70 ถึง 79 ปี และผู้สูงอายุวัยปลายคือ ผู้ที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไป (National Statistical Office, 2014)^[12] จะเห็นได้ว่าเป็นแนวคิดเรื่องการกำหนดอายุมาจากอายุเกษียณ โดยในประเทศไทยในอดีตตั้งแต่สมัยอยุธยา มีการกำหนดให้ผู้ขายสินค้าการ

เป็นไพร่หรือการทำงานเมื่ออายุครบ 60 ปี จึงเป็นการอนุมานได้ว่าผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปนั้นเป็นผลมาจากเป็นวัยที่เกษียณหรือวัยที่กฎหมายกำหนดให้หยุดทำงานนั่นเอง

ประมวลกฎหมายอาญาของไทยได้กำหนดการลงโทษที่พิจารณาความร้ายแรงจากลักษณะของการกระทำเป็นสำคัญ แต่กลับละเลยสถานะความเปราะบางของเหยื่อ (Likhasitwattanukul, 2020)^[8] ส่งผลให้ในปัจจุบันไม่มีบทบัญญัติใดในภาคความผิดที่บัญญัติให้ "อายุของผู้เสียหาย" เป็นเหตุลดหรือเพิ่มโทษ (Aggravated Offence) ความผิดต่อชีวิตและร่างกาย มาตรา 295, 289, 290 การทำร้ายร่างกายผู้สูงอายุที่อายุเกินหกสิบปีขึ้นไป หรือผู้สูงอายุที่มีสภาพอ่อนแอ ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ หรือเป็นผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยติดเตียง มีอัตราโทษเท่ากับการทำร้ายร่างกายบุคคลทั่วไป ซึ่งขัดต่อหลักมนุษยธรรมและผลกระทบเชิงประจักษ์ เพราะร่างกายที่ร่วงโรยของผู้สูงอายุมอบบอบข้าสาหัสกว่าคนปกติ ความผิดเกี่ยวกับเพศ มาตรา 276, 278 กฎหมายมีการกำหนดบทเพิ่มโทษเพื่อคุ้มครองเด็กอย่างเด็ดขาด แต่กลับละเลยกลุ่มผู้สูงอายุที่มีศักยภาพในการต่อสู้คดีขึ้นศาล (Sarithananukulwong, 2020)^[18] ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกตัวอย่างเช่น ผู้สูงอายุที่มีเงินบำนาญก้อนสุดท้ายในชีวิต ลักทรัพย์ผู้สูงอายุที่ไม่มีความสามารถที่จะต่อสู้คดีขึ้นได้มีโทษเท่ากับการฉ้อโกงทั่วไป ส่งผลให้กฎหมายขาดอำนาจในการข่มขู่และป้องกันอาชญากรรม (Deterrence Effect) ไม่ทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย แม้ประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 แต่กฎหมายฉบับนี้ก็ยังมิชอบบพร่องเชิงโครงสร้างเนื่องจากวางรากฐานอยู่บน "แนวคิดเชิงสวัสดิการและสังคมสงเคราะห์" (Welfare-oriented Approach) กฎหมายมุ่งเน้นไปที่การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพและการอำนวยความสะดวกในบริการสาธารณะ แต่กลับ "ขาดมิติการคุ้มครองสิทธิทางอาญาโดยตรง" กฎหมายฉบับนี้ไม่มีหมวดบทกำหนดโทษสำหรับผู้ทราฎกรรม และไม่ได้ให้ระเบียบอำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าเผชิญเหตุหรือตรวจค้นเคหสถานเพื่อระงับความรุนแรงร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในลักษณะทีมสหวิชาชีพเชิงรุก (Sarakit, 2014)^[16] ซึ่งตรงข้ามกับมาตรการทางกฎหมายในต่างประเทศ จากการศึกษาเปรียบเทียบ จะเห็นได้ว่า ระบบกฎหมายสหรัฐอเมริกา มีการบังคับใช้กลไก "การขยายระวางโทษ" (Penalty Enhancement) อย่างเข้มงวด ภายใต้กฎหมาย Elder Abuse Prevention and Prosecution Act ของรัฐบาลกลาง และกฎหมายอาญาของแต่ละรัฐ ซึ่งกำหนดไว้ชัดเจนว่า หากความผิดทางอาญาฐานใดๆ ได้กระทำต่อผู้เสียหายที่มีอายุเกินเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด เช่น 60 หรือ 65 ปีขึ้นไป ศาลมีอำนาจสั่งขยับเพิ่มโทษเป็นสองเท่าจากระวางโทษปกติทันที โดยมองว่าการจงใจเลือกเหยื่อที่อ่อนแอเป็นพฤติกรรมที่ยอมรับไม่ได้ในกระบวนการยุติธรรม (Stigelbauer, 2022)^[19] ระบบกฎหมายประเทศฝรั่งเศส ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส คุ้มครองผู้สูงอายุผ่านกรอบคิดเรื่อง สถานะความเปราะบางเนื่องจากอายุ (Vulnérabilité due à l'âge) โดยกำหนดให้กรณีที่เกี่ยวข้องมีความอ่อนแอทางร่างกายหรือจิตใจจากความชราไว้ชัดเจน กฎหมายจะสั่งเพิ่มโทษเป็นเหตุลดหรือเพิ่มโทษในทุกฐานความผิดทันที ยิ่งไปกว่านั้น ฝรั่งเศสยังมีบทบัญญัติความผิดเฉพาะฐาน "การแสวงประโยชน์จากความอ่อนแอ" (Abuse of Weakness) เพื่อลงโทษผู้ที่ล่อลวงคนชรา สมองเสมือนให้ทำนิติกรรมโอนทรัพย์สิน และมีกฎหมายบังคับให้รายงานเหตุ (Mandatory Reporting) หากพบเห็นคนชราถูกทารุณแล้วหนึ่งเฉยจะมีความผิดทางอาญา (Code Pénal, art. 223-15-2) กฎหมายสหราชอาณาจักรหรืออังกฤษ ใช้วิธีควบคุมผ่าน "สภาการกำหนดโทษ" (Sentencing Council) ซึ่งออกแนวทาง Sentencing Guidelines บังคับให้ผู้พิพากษาต้องนำปัจจัยเรื่อง "ความเปราะบางอย่างยิ่งอันเนื่องมาจากอายุ สภาพร่างกาย หรือจิตใจของผู้เสียหาย" มาเป็นปัจจัยเพิ่มโทษสถานหนัก (Aggravating Factors) ในคดีทำร้ายร่างกาย ฉ้อโกง และความผิดเกี่ยวกับเพศ ควบคู่กับการใช้มาตรการทางสังคมเชิงรุกตามกฎหมาย Care Act 2014 ที่ทำงานร่วมกันระหว่างฝ่ายสวัสดิการและตำรวจเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ (Crown Prosecution Service, 2025)^[3]

5. ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงนิเวศศาสตร์และเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลจึงเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงนิเวศศาสตร์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ จึงได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบการวิจัยเชิงเอกสารโดยผู้วิจัยค้นคว้าพิจารณาจากความเกี่ยวเนื่อง ความน่าเชื่อถือ ได้แก่ ตัวบทกฎหมายและแนวคำพิพากษาของไทย

และตัวบทกฎหมายของต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกัคดีอาญาที่กระทำความผิดต่อผู้สูงอายุ เอกสารวิชาการและวารสาร โดยค้นหาจากฐานข้อมูลเฉพาะ เช่น การกระทำความผิดต่อผู้สูงอายุ การทารุณกรรมต่อผู้สูงอายุ โดยค้นคว้าจากบทความหรือวิทยานิพนธ์ที่มีความน่าเชื่อถือทางวิชาการ

6. ผลการวิจัย

การไม่มีบทลงโทษหนักขึ้นที่การกระทำต่อผู้สูงอายุในความผิดต่อชีวิตและร่างกาย เห็นได้ว่า ผู้สูงอายุยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองโดยเฉพาะ และประมวลกฎหมายอาญาของไทยยังไม่มีการบัญญัติให้คำว่า อายุ หรือสภาพความเป็นผู้สูงอายุ ที่เป็นผู้เสียหาย ให้เป็นเหตุฉกรรจ์ในการเพิ่มโทษผู้ที่กระทำความผิดเมื่อเกิดการกระทำความผิดทางอาญา ความผิดต่อชีวิตและร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 295 กฎหมายของไทยได้กำหนดระวางโทษไว้เท่ากัน ไม่ว่าผู้เสียหายหรือเหยื่อจะเป็นบุคคลทั่วไป หรือเป็นผู้สูงอายุก็ตาม เหตุฉกรรจ์เพื่อเพิ่มโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289 ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเหตุฉกรรจ์ หรือมาตรา 290 ฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย จะเห็นว่า กฎหมายอาญาของไทยยอมรับการเพิ่มโทษเฉพาะกรณีที่กระทำต่อเจ้าพนักงาน หรือเป็นการกระทำโดยทรนหรือกระทำทารุณโหดร้ายเท่านั้น แต่ไม่มีการพิจารณาหรือหยิบยกปัจจัยด้านอายุของผู้เสียหายมาเป็นเหตุเพิ่มโทษ

การที่ไม่มีบทลงโทษหนักขึ้นเกี่ยวกับการกระทำความผิดต่อทรัพย์สินที่กระทำต่อผู้สูงอายุ ซึ่งกฎหมายของประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติเฉพาะที่ใช้ในการให้ความคุ้มครองผู้สูงอายุที่ชัดเจน ซึ่งตามกฎหมายของไทยได้กำหนดไว้ว่าผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษเท่ากับเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานนั้น ไม่ว่าผู้เสียหายหรือเหยื่อจะเป็นบุคคลทั่วไป หรือเป็นผู้สูงอายุ

ปัญหาการกระทำความผิดทางเพศต่อผู้สูงอายุ ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราในประเทศไทยเป็นปัญหาที่คนในสังคมให้ความสนใจเป็นอย่างมาก และเรียกร้องให้มีการกำหนดโทษให้สูงมากยิ่งขึ้น และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา และ มาตรา 278 ความผิดฐานอนาจาร จะเห็นว่ากฎหมายของไทยมีการกำหนดเหตุฉกรรจ์เพื่อเพิ่มโทษในเรื่องอายุของผู้เสียหาย เฉพาะกรณีที่กระทำต่อเด็กเท่านั้น แต่กฎหมายไทยไม่มีบทบัญญัติเพิ่มโทษกรณีที่ผู้เสียหายเป็นผู้สูงอายุ ดังนั้น การข่มขืนกระทำชำเราผู้สูงอายุจึงมีระวางโทษไว้เท่ากับการข่มขืนกระทำชำเราบุคคลทั่วไป

จากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ในกฎหมายของหลายๆ รัฐ ระบุชัดเจนว่า ผู้ใดที่กระทำความผิดต่อผู้เสียหาย หากผู้เสียหายมีอายุเกินเกณฑ์ที่กำหนด เช่น 60 หรือ 65 ปีขึ้นไป ศาลมีอำนาจพิจารณาเพิ่มโทษเป็นสองเท่า (Penalty Enhancement) จากที่ได้ระวางโทษไว้ปกติ ส่วนกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส มีการกำหนดให้ความประมาทด้านอายุเป็นเหตุฉกรรจ์เพิ่มโทษในทุกฐานความผิด หากผู้ใดกระทำความผิดทางอาญาไม่ว่าจะเป็นความผิดต่อชีวิต ร่างกาย เนื้อตัวร่างกาย หรือทรัพย์สิน ผู้นั้นได้กระทำต่อบุคคลที่สภาวะความประมาทหรือเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้กระทำความผิด เนื่องมาจากอายุ โรคภัยไข้เจ็บ หรือความพิการ กฎหมายจะเพิ่มโทษทันที ส่วนกฎหมายอาญาของไทยไม่มีการระบุเรื่องอายุของผู้เสียหายเป็นเหตุฉกรรจ์ในภาคความผิด และกฎหมายสหราชอาณาจักรระบุชัดเจนว่า ในฐานความผิด เช่น ทำร้ายร่างกาย ฆาตกรรม หรือความผิดเกี่ยวกับเพศ ศาลจะต้องพิจารณาปัจจัยที่เพิ่มความร้ายแรงของโทษ (Aggravating Factors) หากความผิดนั้นผู้กระทำได้กระทำต่อผู้เสียหายที่มีความประมาทอย่างยั่งยืนเนื่องมาจากอายุ สภาพร่างกาย หรือจิตใจ ส่วนกฎหมายอาญาของไทย ขึ้นอยู่กับดุลพินิจทั่วไปของศาล ไม่มีกฎหมายลายลักษณ์อักษรระบุเรื่องอายุผู้เสียหาย ถึงอย่างไรก็ตามประเทศไทยมีพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 แต่กฎหมายฉบับนี้ มีลักษณะเป็นเพียง กฎหมายเชิงนโยบาย สวัสดิการ และสังคมสงเคราะห์ (Welfare-oriented Legislation) เท่านั้น ยังไม่สามารถบังคับและนำมาใช้ในการคุ้มครองผู้สูงอายุจากการกระทำความผิดทางอาญาได้ เพราะในกฎหมายฉบับนี้ ไม่มีหมวดบทกำหนดโทษหรือการบัญญัติฐานความผิดทางอาญาเฉพาะ สำหรับผู้ที่ทำการทารุณกรรม ทอดทิ้ง หรือแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากผู้สูงอายุ ส่งผลให้เมื่อเกิดเหตุอาชญากรรมหรือความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่รัฐไม่สามารถใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ดำเนินการฟ้องร้อง หรือลงโทษผู้กระทำความผิดได้ แต่ต้องใช้ประมวลกฎหมายอาญาภาคความผิดทั่วไป

7. อภิปรายผล

การกระทำความผิดทางอาญาไม่ว่าจะเป็นความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ความผิดทางเพศ ที่ได้กระทำต่อผู้สูงอายุ นั้น เป็นความผิดที่มีลักษณะที่เป็นภัยร้ายแรงอย่างหนึ่งในสังคมที่ส่งผลต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนในสังคม ภาครัฐจึงควรที่จะต้องมีการมาตรการทางกฎหมายในการดูแลป้องกัน และปราบปรามภัยที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดอาญาต่อผู้สูงอายุดังกล่าว จึงต้องมีการออกกฎหมายลงโทษบุคคลที่ได้ทำความผิดต่อผู้สูงอายุ เป็นการเฉพาะ และประมวลกฎหมายอาญาของไทยยังไม่มีบทบัญญัติให้คำว่า อายุ หรือสภาพความเป็นผู้สูงอายุที่เป็นผู้เสียหาย เพื่อให้เกิดความเรียบร้อยในสังคม

ในประเด็นเรื่องความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายพบว่า ประมวลกฎหมายอาญาของไทย และกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญาควรมีการปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมบทบัญญัติที่คุ้มครองผู้สูงอายุไว้เป็นกรณีพิเศษมากกว่าบุคคลทั่วไป ซึ่งควรกำหนดบทลงโทษที่หนักขึ้นและมีการกำหนดเพิ่มโทษในความผิดเหตุการณ์ที่กระทำต่อผู้เสียหายที่เป็นผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดความเกรงกลัวแก่ผู้ที่จะกระทำความผิด เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีความอ่อนแอ ร่างการเสื่อมสภาพตามอายุที่เพิ่มมากขึ้น เป็นกลุ่มที่มีความเปราะบาง ไม่สามารถปกป้องคุ้มครองตนเองได้ ประกอบกับกฎหมายอาญายังไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าการกระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายต่อผู้สูงอายุให้ถือว่าเป็นการกระทำที่มีโทษทางอาญา และการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่ได้กระทำต่อผู้เสียหายที่เป็นผู้สูงอายุ โดยผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นมากกว่ากรณีที่ได้กระทำต่อบุคคลปกติทั่วไปซึ่งสอดคล้องกับหลักทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งที่เน้นเกี่ยวกับความแน่นอนในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ซึ่งมีผลเพื่อการข่มขู่และยังยั้งอาชญากรรม ทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าเสี่ยงกระทำความผิดขึ้นอีก และสอดคล้องกับหลักแนวคิดของ จอห์น สจ๊วต มิลล์ ที่ยึดหลักการป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้นแก่บุคคลอื่น ๆ โดยเป็นหลักพิจารณาที่ว่ารัฐควรที่จะกำหนดกฎหมายอาญามาบังคับควบคุมการกระทำนั้น หรือไม่เพียงใดเพื่อที่จะเป็นการป้องกันการกระทำที่อาจจะเป็นภัยอันตรายต่อผู้อื่น นำมาใช้เพื่อที่จะเป็นหลักในการพิจารณาว่ากระทำความผิดลักษณะอย่างใดถึงเป็นความผิดทางอาญา

ทั้งนี้ การกระทำความผิดต่อผู้สูงอายุในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน โดยในประเทศสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายให้ความสำคัญคุ้มครองเป็นพิเศษแก่ผู้สูงอายุที่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมประเภทนี้ แต่กฎหมายของประเทศไทยยังไม่ได้บัญญัติคุ้มครองเป็นพิเศษ เมื่อผู้สูงอายุมีความอ่อนแอ สถิติปัญหาเสื่อมถอยจากอายุที่เพิ่มมากขึ้นซึ่งมีข้อบกพร่องในการดูแลทรัพย์สิน โอกาสที่ผู้กระทำความผิดจะเล็งเห็นถึงความสำเร็จในการกระทำความผิดต่อผู้สูงอายุได้ง่ายกว่าที่จะกระทำต่อบุคคลปกติทั่วไป เมื่อเทียบกับโทษที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับก็ได้รับโทษเท่ากับผู้กระทำความผิดต่อบุคคลทั่วไป ซึ่งอาจจะทำให้ผู้สูงอายุตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ง่ายมากกว่าบุคคลทั่วไป ตามทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล ดังนั้น กรณีกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินต่อผู้สูงอายุในประเทศไทยควรต้องปรับปรุงแก้ไขกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดบทลงโทษกับบุคคลที่ได้ทำความผิดที่กระทำต่อผู้สูงอายุให้ต้องรับโทษหนักขึ้น เพื่อให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย เพื่อให้สอดคล้องกับความคุ้มครองเสรีภาพของบุคคล สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการคุ้มครองป้องกันสิทธิตามกฎหมายและตามหลักกฎหมายสากลที่เหมาะสมและเป็นธรรม

ส่วนในความผิดเกี่ยวกับเพศ คือ ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตาม มาตรา 276 โดยกฎหมายของประเทศไทยได้เน้นถึงการให้ความคุ้มครองความอ่อนวัยของผู้เยาว์ในความผิดเกี่ยวกับเพศไว้อย่างมาก ซึ่งพิจารณาได้จากความผิดเกี่ยวกับเพศในหลายฐานความผิดได้บัญญัติคุ้มครองผู้เยาว์ไว้เป็นกรณีพิเศษ แต่กฎหมายอาญาไม่ได้มีการให้ความคุ้มครองผู้สูงอายุไว้เป็นกรณีเฉพาะ ดังนั้นเพื่อป้องกันการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบจากผู้สูงอายุ และเป็นการลงโทษที่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดและจิตใจที่ชั่วร้ายมากกว่าปกติของบุคคลที่ได้ทำความผิด ผู้วิจัยเห็นว่าควรกำหนดให้การกระทำความผิดทางเพศในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราต่อผู้สูงอายุควรเป็นเหตุให้ต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าปกติโดยใช้หลักเกณฑ์เพิ่มโทษในกรณีเช่นเดียวกับความผิดทางเพศที่กระทำต่อเด็ก

ผู้วิจัยศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศอันได้แก่ สหรัฐอเมริกา สาธารณฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร จะเห็นว่า กฎหมายของต่างประเทศเหล่านี้ ต่างก็มีบทบัญญัติให้ อายุ หรือสภาพความเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มเปราะบาง โดยเฉพาะ หากผู้ใดที่กระทำความผิดต่อผู้สูงอายุถือเป็นเหตุฉกรรจ์ในการเพิ่มโทษที่หนักขึ้น

จากการศึกษาเห็นได้ว่า การบังคับใช้กฎหมายอาญาในความผิดดังกล่าวควรมีการบัญญัติให้ครอบคลุมถึงผู้สูงอายุ ตามหลักทฤษฎีปัจจัยในการกำหนดเหตุฉกรรจ์กำหนดให้บุคคลที่ได้ทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น ซึ่งมีปัจจัยหลายประการนำมาพิจารณา โดยปัจจัยดังกล่าวเป็นเหตุอันมีลักษณะพฤติการณ์ที่มีความร้ายแรงจากการกระทำโดยพิจารณาว่าบุคคลที่ได้ทำความผิด ซึ่งจะเห็นได้ว่า บุคคลที่ได้ทำความผิดได้กระทำต่อผู้ที่มีความอ่อนแอ เสื่อมภาพ หรือไร้ความสามารถที่จะป้องกันหรือต่อสู้ จากปัจจัยในการกำหนดเหตุฉกรรจ์ควรมีการกำหนดลักษณะความรับผิดชอบที่กระทำต่อผู้สูงอายุเป็นลักษณะความผิดเฉพาะแตกต่างจากการกระทำความผิดต่อบุคคลทั่วไป

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า ควรกำหนดการกระทำความผิดต่อผู้สูงอายุเป็นเหตุให้ต้องรับโทษหนักขึ้นในความผิดต่อชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน และความผิดเกี่ยวกับเพศ เพื่อการคุ้มครองความปลอดภัยของผู้สูงอายุ และเพื่อให้การลงโทษให้ได้สัดส่วนต่อการลงโทษบุคคลที่ได้ทำความผิดและความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งการเพิ่มเติมถือเป็นการเพิ่มต้นทุนของการก่ออาชญากรรมตามทฤษฎีทางเลือกอย่างมีเหตุผล หากโทษสูงกว่าประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับ ผู้กระทำความผิดจะเลือกไม่กระทำความผิด ซึ่งถือว่าการป้องกันอาชญากรรมต่อผู้สูงอายุ

8. องค์ความรู้ใหม่

เมื่อประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ รัฐจะต้องมีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาให้มีการคุ้มครองสิทธิความปลอดภัยทางอาญาโดยตรง โดยระบุให้ชัดเจนว่าผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่ต้องจัดอยู่ในกลุ่มเปราะบาง ที่รัฐจะต้องให้ความคุ้มครองทางกฎหมายให้เทียบเท่ากับเด็ก โดยการเพิ่มระวางโทษในต้วบทกฎหมายอาญาของไทยในความผิดต่อชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน และความผิดเกี่ยวกับเพศ ซึ่งกฎหมายอาญาเดิมได้กำหนดบทลงโทษต่อผู้กระทำความผิดไว้เท่ากันหมด โดยมีได้พิจารณาถึงเรื่องอายุของผู้เสียหายหรือเหยื่อ ทำให้องค์ความรู้ที่สามารถนำไปปรับใช้ในการตรากฎหมายเพื่อเพิ่มโทษอาญากับผู้ที่กระทำความผิดต่อผู้สูงอายุได้จริง

9. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 289 (8) ฆ่าผู้สูงอายุ ต้องระวางโทษประหารชีวิต
2. ความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้รับอันตรายสาหัส มาตรา 297 แก้ไขเพิ่มเติม วรรคสอง เพื่อเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำความผิดที่ผู้เสียหายเป็นผู้สูงอายุ โดยบัญญัติว่า "ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ได้กระทำต่อผู้สูงอายุ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษหนักกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ในวรรคหนึ่งหนึ่งในสาม"
3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น เห็นควรกำหนดโทษต่อผู้ใดที่กระทำผิดต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้กึ่งหนึ่ง
4. ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 276 วรรคท้าย "ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำต่อผู้สูงอายุ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้ในวรรคนั้นกึ่งหนึ่ง"

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับมาตรการทางแพ่งและมาตรการทางวินัยกรรม ศึกษากรณีมาตรการทางกฎหมายแพ่งในการเพิกถอนนิติกรรมและวินัยกรรมที่เกิดจากการข่มขู่หรือเอาเปรียบผู้สูงอายุ เนื่องจากอาชญากรรมมักเป็นคนที่ครอบครัวหรือคนใกล้ชิดที่ผู้สูงอายุมักให้ความไว้วางใจ ซึ่งจะเกี่ยวเนื่องระหว่างคดีอาญา จึงเป็นประเด็นที่ควรศึกษาต่อไป

REFERENCES

- [1] Bunnag, N. (2025). *SDG vocab 33: Discrimination*. SDG Move.
<https://www.sdgmove.com/2021/07/15/sdg-vocab-33-discrimination/>
- [2] Chanhom, K. (2016). *Kham athibai kotmai anya phak khwamphit* [Explanation of criminal law: Specific offences] (2nd ed.). Winyuchon.
- [3] Crown Prosecution Service. (2025). *Prosecuting crimes against older people: Legal guidance*. CPS Criminal Division.
- [4] Ditsasi, D. (2014). *Legal measures on determining aggravating circumstances in the offence of intentional homicide* [Unpublished master's thesis]. Dhurakij Pundit University.
- [5] Foundation for Thai Elderly Research and Development. (2024). *Report on the situation of the Thai elderly 2023*. Health Systems Research Research Institute.
- [6] Janvit, P. (2011). *Seminar on economic analysis of law and criminal justice system* (pp. 1-2). Rabi Bhadanasakdi Institute of Legal Research and Development. Office of the Judiciary.
- [7] Kamprasert, D. (1999). *Legal history* (5th ed.). Ramkhamhaeng University Press.
- [8] Likhasitwattanakul, S. (2020). *Criminal law specific offences: Analysis and reform proposals*. Nititham Publishing.
- [9] Information Technology and Communication Section, Sukhothai Provincial Office. (2009). *Universal declaration of human rights* (3rd ed.). Sarakadee.
- [10] Iamkhong, S. (2007). The Thai traditional book version of the constitution: The unique pride of Siamese people. *Ratthasaphasan*, 55(10), 137-162.
- [11] Na Nakorn, K. (2004). *Criminal law: General provisions*. Winyuchon Publishing.
- [12] National Statistical Office. (2014). *Executive summary of the elder working in Thailand 2014*.
https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/ebook/2023/20230510155347_34195.pdf
- [13] Office of the Royal Society. (2011). *Rights*. <http://legacy.orst.go.th/?knowledges>
- [14] Pramoj, S. (2016). *Ayutthaya period laws* (2nd ed.). Winyuchon.
- [15] Phetsiri, A. (2005). *Criminal theory*. Winyuchon.
- [16] Sarakit, C. (2014). *Legal measures on protection of the elderly from abuse* [Unpublished master's thesis]. Thammasat University.
- [17] Sangsuthai, Y. (1977). *Criminal law: General provisions*. Thammasat University Press.
- [18] Sarithananukulwong, N. (2020). *Legal measures on protection of rights of elderly suspects or defendants in criminal proceedings* [Unpublished master's thesis]. Thammasat University.
- [19] Stigelbauer, J. (2022). Enhancing protections for the elderly: An analysis of the elder abuse prevention and prosecution act. *American Journal of Criminal Law*, 49(2), 201-218.
- [20] Uruwathin, S. (2024). *Ageism: The myth of "old age = worthlessness" in a society seeking equality*. The Potential. <https://thepotential.org/life/ageism/>

- [21] University of Moral and Political Sciences. (1986). *The law code of King Rama I, C.S. 1166: Printed from the royal three seals edition* (pp. 274). Thammasat University Press.